

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ

ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນາຖາວອນ

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

ກະຊວງສຶກສາທິການ

ວິທະຍາໄລເຄວີນ

ບົດລາຍງານ

ວິຊາ: ສິ່ງແວດລ້ອມ (Enviroment)

ຫົວຂໍ້: ຄວາມສຳຄັນລະຫວ່າງສິ່ງແວດລ້ອມໃນລະບົບນິເວດ.

✦ ສອນໂດຍ: ອ.ຈ ໄພວັນ ພັນທະຈິດ

✦ ຊຽນໂດຍ: ນາງ ຄຳສະຫວາດ ຈັນທຸມພອນ

B.304

ສິກຮຽນ 2007-2008

ຄຳນຳ.

ລະບົບນິເວດທຸກປະເພດຈະປະກອບໄປດ້ວຍສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ແລະ ສິ່ງເວດລ້ອມຂອງມັນຢູ່ສະເໝີ. ສິ່ງເວດລ້ອມຂອງມັນນັ້ນກໍຈະມີທັງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດດ້ວຍກັນແລະສິ່ງທີ່ບໍ່ມີຊີວິດ. ສະນັ້ນສິ່ງທີ່ມີຊີວິດທຸກປະເພດຈຶ່ງບໍ່ສາມາດດຳລົງຊີວິດຢູ່ແບບໂດດດ່ຽວໄດ້, ມັນຈະຕ້ອງມີການປະຕິສຳພັນ (Interaction) ໃນຫຼາຍໆຮູບແບບກັບສິ່ງທີ່ມີຊີວິດດ້ວຍກັນ.

ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ແລະ ບໍ່ມີຊີວິດແມ່ນດຳລົງຄົງຕົວໃນລະບົບນິເວດຕ່າງໆໃນໂລກ. ທຸກສິ່ງໆທຸກຢ່າງມີການພົວພັນເຊິ່ງກັນແລະ ກັນຢ່າງສະໝິດແໝ້ນ. ດັ່ງນັ້ນເມື່ອມະນຸດມີການຂຸດຄົ້ນທຳມະຊາດດ້ວຍເຕັກໂນໂລຊີທີ່ທັນສະໄໝເຊິ່ງເປັນການແຕະຕ້ອງເຖິງລະບົບນິເວດ, ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດບົກແຫ້ງຢ່າງໄວວາແລະທຳລາຍສິ່ງເວດລ້ອມຂອງມະນຸດເອງ. ດ້ວຍເຫດນີ້ຈຶ່ງເຖິງເວລາແລ້ວທີ່ມະນຸດຕ້ອງໄດ້ຮ່ວມມືກັນ ອະນຸລັກ ລະບົບນິເວດຂອງໂລກໄວ້ໃຫ້ໝັ້ນຄົງ ທັງນີ້ເພື່ອຜົນປະໂຫຍດຂອງມວນມະນຸດເອງທັງໃນສະເພາະໜ້າ ແລະ ໃນອະນາຄົດທີ່ຍາວນານ.

ສາລະບານ.

ບົດທີ 2 ລະບົບນິເວດ (Ecosystem)

V. ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດໃນລະບົບນິເວດ.

1.ການເພິ່ງພາອາໄສກັນ(Mutualism).....	1
1.1.ການເພິ່ງພາອາໄສແບບຖາວອນ.....	1
1.2.ການເພິ່ງພາອາໄສແບບຊົ່ວຄາວ.....	1
2.ການເກື້ອກູນຈາກຝ່າຍໃດຝ່າຍໜຶ່ງ(Commensalism).....	1
2.1.ເກື້ອກູນຕະຫຼອດຊີວິດ.....	2
2.2.ເກື້ອກູນແບບຊົ່ວຄາວ.....	2
3.ການເປັນແມ່ກາຝາກ(Parasitism).....	2
4.ການລ່າເຫຍື້ອ (Predation).....	3
5.ການຍາດຊຶ່ງກັນຫຼືການແກ່ງແຍ່ງກັນ(Competition).....	3
6.ການຍ່ອຍສະຫຼາຍ(Saprophytism).....	4

ບົດທີ 2

ລະບົບນິເວດ(Ecosystem)

V ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດໃນລະບົບນິເວດ .

ການປະຕິສຳພັນກັນລະຫວ່າງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດມີ 6 ຮູບແບບຄື:

- ການເພິ່ງພາອາໄສກັນ.
- ການເກື້ອກູນກັນ.
- ການເປັນກາຝາກ.
- ການລ່າເຫຍື່ອ.
- ການຍາດຊຶ່ງ.
- ການຢ່ອຍສະຫລາຍ.

1. ການເພິ່ງພາອາໄສກັນ(Mutualism)

ການເພິ່ງພາອາໄສກັນແມ່ນການພົວພັນຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ 2 ຊະນິດທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ອາໄສຢູ່ນຳກັນແບບເພິ່ງພາກັນໂດຍທີ່ທັງສອງຝ່າຍຕ່າງກໍ່ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກການເພິ່ງພາກັນນີ້. ການເພິ່ງພາກັນແບ່ງອອກເປັນ 2 ລັກສະນະຄື:

1.1- ການເພິ່ງພາແບບຖາວອນ: ເປັນການຢູ່ຮ່ວມກັນຕະຫຼອດຊີວິດແລະແຍກຈາກກັນບໍ່ໄດ້, ຖ້າເມື່ອໄດ້ແຍກຈາກກັນຈະເຮັດໃຫ້ຝ່າຍໃດຝ່າຍໜຶ່ງຫຼືທັງສອງຝ່າຍຕ້ອງຕາຍໄປເຊັ່ນ: ປວກກັບໂຕຮ໌ໂຕຊົວໃນລຳໄສ້ຂອງປວກ.

1.2- ການເພິ່ງພາແບບຊົ່ວຄາວ: ເປັນການຢູ່ຮ່ວມກັນຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ສອງຊະນິດໃນໄລຍະເວລາສັ້ນໆ, ບໍ່ຈຳເປັນຢູ່ຮ່ວມກັນຕະຫຼອດໄປ.

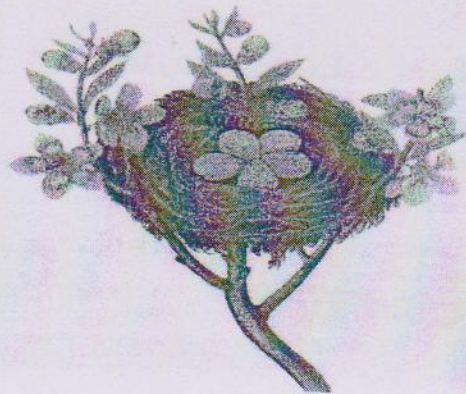

ຮູບທີ 16: ການເພິ່ງພາອາໄສກັນລະຫວ່າງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ

2. ການເກື້ອກູນຈາກຝ່າຍໃດໜຶ່ງ(Commensalism)

ການເກື້ອກູນຈາກຝ່າຍໃດໜຶ່ງເປັນການຢູ່ຮ່ວມກັນຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດສອງຊະນິດໂດຍການຢູ່ຮ່ວມ ກັນນັ້ນເຮັດໃຫ້ຝ່າຍໃດໜຶ່ງ ຮັບຜົນປະໂຫຍດອີກຝ່າຍໜຶ່ງ ເຖິງວ່າບໍ່ໄດ້ປະໂຫຍດ ແຕ່ກໍບໍ່ເສຍຜົນປະໂຫຍດແຕ່ຢ່າງໃດພາວະເກື້ອກູນມີ 2 ລັກສະນະຄື:

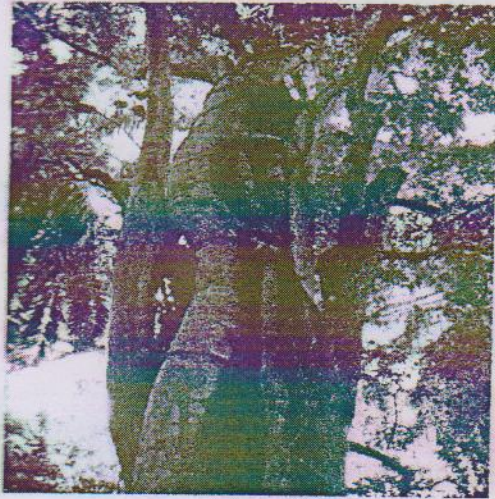
- ໑.1 - ເກື້ອກູນຕະຫຼອດຊີວິດເຊັ່ນ: ເຄືອເຂົາກັບຕົ້ນໄມ້, ດອກເຜິ້ງກັບຕົ້ນໄມ້, ເຄືອພູກັບໄມ້.
- ໑.2 - ເກື້ອກູນແບບຊົ່ວຄາວ: ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດໜຶ່ງຕ້ອງອາໄສສິ່ງທີ່ມີຊີວິດໜຶ່ງອີກເປັນບ່ອນກຳບັງສັດຕູຫຼືໃຊ້ເປັນທີ່ຢູ່ອາໄສແລະຊອກຫາກິນເຊັ່ນ: ນົກເຮັດຮັງຢູ່ຕົ້ນໄມ້.

ຮູບທີ 17: ການເກື້ອກູນກັນລະຫວ່າງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ

3. ການເປັນແມ່ກາຝາກ(parasitism)

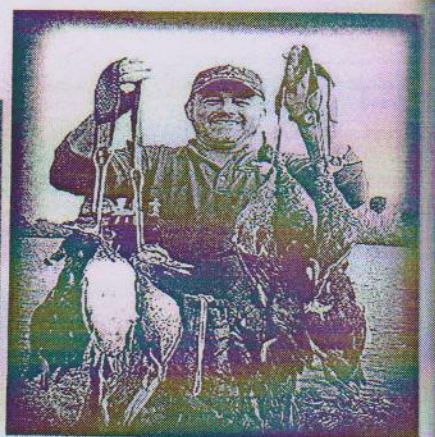
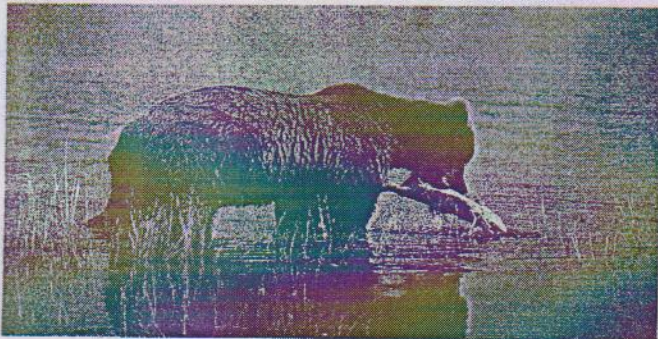
ການເປັນແມ່ກາຝາກເປັນຄວາມສຳພັນຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດສອງຊະນິດສອງຊະນິດໃນນັ້ນສິ່ງທີ່ມີຊີວິດໜຶ່ງໄປອາໄສຢູ່ກັບສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ອີກຊະນິດໜຶ່ງ. ຝ່າຍທີ່ໄປອາໄສຢູ່ນຳໝູ່ນັ້ນຈະມີລັກສະນະເກາະຫ້ອຍ (Parasite ແລະໄດ້ເປັນຜູ້ໄດ້ຜົນປະໂຫຍດ, ສ່ວນຝ່າຍທີ່ໄດ້ຮັບການອາໄສນັ້ນເອີ້ນວ່າຝ່າຍ ເຈົ້າພາບ (Host) ເປັນຝ່າຍເສຍຜົນປະໂຫຍດ, ຫລືຮ້າຍແຮງກວ່ານັ້ນ ຍັງໄດ້ຮັບອັນຕະລາຍອີກດ້ວຍເພາະຝ່າຍທີ່ມາອາໄສນັ້ນອາດຍາດຊີງເອົາທາດອາຫານຈາກຮ່າງກາຍຂອງຜູ້ຖືກອາໄສອີກດ້ວຍ. ພວກກາຝາກມີທັງກາຝາກພາຍນອກເຊັ່ນ: ເຫົາ, ເຫັບ, ຕົ້ນໄຮ ແລະກາຝາກ ພາຍໃນ ເຊັ່ນ: ແມ່ພະ ຍາດໃນລຳໄສ້, ໃນຕັບຫລືໃນເລືອດຂອງຄົນ ແລະ ສັດເປັນຕົ້ນ.

ຮູບທີ 18: ການເປັນກາຝາກໃນສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ

4. ການລ່າເຫຍື້ອ (Predation)

ການລ່າເຫຍື້ອເປັນຄວາມພົວພັນທີ່ເປັນການກິນກັນລະຫວ່າງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດຕ່າງໆເມື່ອສິ່ງມີຊີວິດໜຶ່ງເປັນຜູ້ຂ້າສິ່ງທີ່ມີຊີວິດປະເພດໃດໜຶ່ງເພື່ອເອົາມາເປັນອາຫານ.

ຮູບທີ 19: ການລ່າເຫຍື້ອໃນສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ

5. ການຍາດຊຶງກັນຫລືການແກ່ງແຍ່ງກັນ (competition)

ການຍາດຊຶງເປັນ ຄວາມສຳພັນທີ່ຕ່າງຝ່າຍແຍ່ງຊຶງກັນ ເຊິ່ງໃຫ້ໄດ້ມາເພື່ອປັດໄຈທີ່ຈຳເປັນສຳລັບ ການດຳລົງຊີວິດ ຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ.ຖ້າຫາກປັດ ໃຈຕ່າງໆທີ່ຕ້ອງການມີໜ້ອຍ ກໍ່ຈະເກີດການຍາດຊຶງກັນຂຶ້ນລະຫວ່າງ ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ປະເພດດຽວກັນຫຼືຕ່າງເພດກັນກໍ່ຕາມເຊັ່ນ:ການຍາດຊຶງແສງສະຫວ່າງຂອງຕົ້ນໄມ້,ການຍາດຊຶງອາຫານເວລາເຮົາເກືອບປາເປັນຕົ້ນ.

ຮູບທີ 20: ການຍາດຊຶງກັນໃນສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ

6. ການຍ່ອຍສະຫລາຍ (Saprophytism)

ການຍ່ອຍສະຫລາຍເປັນການດຳລົງຊີວິດ ຂອງພວກເຊື້ອຣາແລະແບກທີເຣຍທັງຫລາຍມັນ ເປັນຄວາມສຳພັນປົກກະຕິລະຫວ່າງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດດັ່ງກ່າວກັບສິ່ງທີ່ມີຊີວິດທີ່ຕາຍແລ້ວ.

ສະຫຼຸບ: ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດແລະບໍ່ມີຊີວິດແມ່ນດຳລົງຄົງຕົວໃນລະບົບນິເວດຕ່າງໆໃນໂລກ. ທຸກສິ່ງໆທຸກຢ່າງມີການພົວພັນເຊິ່ງກັນແລະກັນຢ່າງສະໝິດແໝ້ນ. ດັ່ງນັ້ນເມື່ອມະນຸດມີການຂຸດຄົ້ນທຳມະຊາດດ້ວຍເຕັກໂນໂລຊີ ທີ່ທັນສະໄໝເຊິ່ງເປັນການແຕະຕ້ອງເຖິງ ລະບົບນິເວດ, ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດປົກແຫ້ງຢ່າງໄວວາແລະທຳລາຍສິ່ງເວດລ້ອມຂອງມະນຸດເອງ. ດ້ວຍເຫດນີ້ຈຶ່ງເຖິງເວລາແລ້ວ ທີ່ມະນຸດຕ້ອງໄດ້ ຮ່ວມມືກັນອະນຸລັກລະບົບນິເວດຂອງໂລກໄວ້ໃຫ້ໝັ້ນຄົງທັງນີ້ ເພື່ອຜົນປະໂຫຍດຂອງມວນມະນຸດເອງທັງໃນສະເພາະໜ້າແລະໃນອະນາຄົດທີ່ຍາວນານ.

ຮູບທີ 21: ການຍ່ອຍສະຫລາຍໃນສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ

ເອກະສານອ້າງເອິງ

1. ຄັດມາຈາກປຶ້ມແບບຮຽນສິ່ງແວດລ້ອມຂອງວິທະຍາໄລເຄວີນ